

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksestä laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 1994 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 198.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina tietohallintojohtaja Risto Yrjönen, vanhempi hallitussihteeri Kristiina Pajala, eläinlääkintötarkastaja Kaisa Hakulin ja lakimies Kari Eskola maa- ja metsätalousministeriöstä, vs. lainsäädäntösihteeri Leena Andersson ja vs. lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta oikeusministeriöstä, tutkimusagronomi Yrjö Ojanieni Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, varatuomari Agneta Ström Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, hallintopäällikkö Anna-Leena Reinikainen Tilastokeskuksesta sekä tietosuoja-valtuutettu Jorma Kuopus.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maaseutuelinkeinorekisteristä, joka korvaisi nykyisen maataloushallinnon maatilarekisteristä annetun lain (1077/89). Ehdotetun lain mukaan maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus pitäisi maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitamiseksi maaseutuelinkeinorekisteriä. Rekisteriin voitaisiin merkitä tiedot maataloista, metsätaloustiloista, puutarhayrityksistä, turkistarhoista, porotalousyrityksistä ja muista maaseutuelinkeinoyrityksistä. Rekisteriä käytettäisiin maaseutuelinkeinohallinnon tukien hallintointiin ja muuhun päätöksenteon valmisteluun, toimenpiteiden suunnitteluun ja niiden vaikutusten seurantaan ja valvontaan, tilastollisiin tarkoituksiin sekä tutkimukseen. Lisäksi rekisteriä käytettäisiin eläinlääkintää koskevien säännösten ja määräysten valvontaan ja sen edellyttämään hallintointiin.

Rekisteri olisi tiedoiltaan huomattavasti monipuolisempi kuin nykyinen maataloushallinnon maatilarekisteri ja sillä voitaisiin korvata useita nykyisiä rekistereitä ja tiedostoja. Rekisterin

avulla voitaisiin lisäksi hoitaa Suomen Euroopan unionin (EU) jäsenyydestä johtuvia tehtäviä sekä toteuttaa Euroopan yhteisön (EY) lainsäädännön edellyttämä integroitu hallinto- ja valvontajärjestelmä. Rekisteri toimisi yleisrekisterinä ja siitä voitaisiin sen soveltamisalan rajoissa muodostaa osarekistereiksi maatilarekisteri, metsätaloustalarekisteri, puutarhayrityksrekisteri, turkistarharekisteri, porotalousyrityksrekisteri sekä muita maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita koskevia rekistereitä. Osarekisterit voisivat sisältää säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia toiminnallisia alarekistereitä. Rekisteriä täydennettäisiin ja päivitetettäisiin rekisteriyrityksiköiltä ja viranomaisilta saatavilla tiedoilla. Esitys sisältää lisäksi säännökset rekisterin tietosisällöstä, viranomaisten vastuusuhteista, tietojen luovuttamisesta, salassapidosta, lain rikkomisen seuraamuksista ja muista tietosuojan varmistamiseen liittyvistä seikoista.

Lakiehdotus liittyy Suomen EU-jäsenyyteen ja se on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti jäsenyyden kanssa. Lain voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen keskeisenä tavoitteena on yhtenäistää ja säätää yleiset perusteet maaseutuelinkeinojen asiakasrekistereille. Lisäksi tavoitteena on varmistaa EY:n maatalouspolitiikan täytäntöönpanoon liittyvän hallinto- ja valvontajärjestelmän moitteeton toiminta. Järjestelmällä on tärkeä merkitys EY:n lainsäädännön mukaisten tuki- ja avustustoimenpiteiden oikeellisuuden valvonnassa.

Ehdotettu laki olisi puitelaki, jonka rajoissa rekisterin tietosisältöä ja rakennetta kehitettäisiin Suomen ja EY:n lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä lakiehdotukseen sisältyvää tarkoitussidonnaisuuden peri-

aatetta, jonka mukaan rekisteriin voidaan merkitä vain säädettyjen tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että lakiehdotuksen 5 §:ää koskevat yksityiskohdaiset perustelut ovat ristiriidassa lakiehdotuksen tarkoituksen ja pykälän sanamuodon kanssa. Pykälä sisältää säännökset rekisterin tietosisällöstä. Koko rekisterille yhteisiä tietoja olisivat pykälän 2 momentissa luetellut yleistiedot. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yleistietoihin luettaisiin säännöksen sanamuodon mukaisesti myös henkilötiedot sekä tiedot maankäyttölajien pinta-aloista, siitä huolimatta, että nämä tiedot on pykälän perusteluissa virheellisesti erotettu toisistaan. Esitetyn selvityksen mukaan lain ja ehdotetun 5 §:n sanamuodon tarkoituksena on lisäksi, että osarekistereihin saataisiin merkitä myös muita kuin 5 §:n 2 momentissa nimenomaisesti mainittuja tietoja edellyttäen, että 5 §:n 1 momenttiin sisältyvä tarpeellisuusvaatimus täyttyisi. Tällaisia tietoja olisivat säädettyjen rekisteröintitehtävien hoitamiseen liittyvät asiatiedot, esimerkiksi maatilarekisterin osalta maatilakiinteistöjä sekä maatalan tuotantovälineitä ja -panoksia koskevat tiedot.

Pykäläkohtaiset kannanotot

1 §. Soveltamisala. *4 §. Rekisterin osat.* Esitetyn selvityksen perusteella valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotus ei kata tilojen lisäksi muiden eläintenpitoyksiköiden, kuten kalankasvatus- ja viljelylaitosten tai kananpoikasten hautoimien ja poikaskasvattamoiden rekisteröimismahdollisuutta. Tällaisten yksiköiden rekisteröimistarve seuraa suoraan EY:n eläintautidirektiivin omaksumisesta. Valiokunta katsoo, että rinnakkaisen rekisterin perustaminen tällaisia eläintenpitoyksiköitä varten ei ole tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 §:n 1 momenttiin sisältyvää soveltamisalaa koskevaa säännöstä täydennettäväksi siten, että lain nojalla voitaisiin hallituksen esityksessä mainittujen rekistereiden lisäksi pitää yhtä tai useampaa tuotantoeläintä pitäviä tiloja tai muita eläintenpitoyksiköitä koskevia rekistereitä. Tuotantoeläimillä tarkoitettaisiin säännöksessä kaikkia eläimiä, joita käytetään tai kasvatetaan elintarviketuotantoon tai joista saadaa muita tuotteita, esimerkiksi turkiksia. Vastaava lisäys tulisi tehdä lakiehdotuksen 4 §:n 1 momenttiin sisältyvään osarekistereiden luette-

loon kohtaan 6. Samalla kohtaa 6 ehdotetaan teknisluonteisesti tarkistettavaksi siten, että se muiltakin osin vastaisi sanamuodoltaan lakiehdotuksen 1 §:n 1 momenttia.

3 §. Rekisterin pitäminen. Esitetyn asiantuntijaselvityksen perusteella valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 3 §:n 1 momenttiin sisältyviä rekisterin käyttämistä ja päivittämistä koskevia säännöksiä täydennettäväksi siten, että eläinlääkintälainsäädännön valvontaa ja siihen liittyvää hallinnointia koskevissa asioissa rekisteriä voisivat lääninhallitusten lisäksi käyttää kunnaneläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit, jotka vastaavat paikallisviranomaisina eläintautien vastustamisesta.

7 §. Rekisteritietojen antaminen ja luovutus. Asiantuntijalausuntojen perusteella valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttia teknisluonteisesti tarkistettavaksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 5 momenttia muutettavaksi siten, että maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen sijasta rekisteritietojen luovuttamisesta sivullisille päättäisi maa- ja metsätalousministeriö. Tällöin tietopalvelukeskuksen tehtävät rajautuisivat selkeämmin rekisterin teknisiin asiantuntijatehtäviin, mihin esityksessä on saadun selvityksen mukaan pyrittykin.

11 §. Tietojen salassapito ja salassapitovelvollisuus. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan asiantuntijalausuntojen mukaisesti teknisluonteisesti tarkistettavaksi.

13 §. Rangaistussäännökset. Valiokunnan huomiota on lain rikkomisen seuraamusten osalta kiinnitetty siihen, että rangaistavuuden raja on pykälän tiedonantovelvollisuuden täyttämättä jättämistä koskevassa 3 momentissa ehdotettu asetettavaksi hyvin alhaiseksi, toisin sanoen teko olisi rangaistava jo tuottamuksellisenä. Ottaen huomioon sen, että kysymyksessä on laiminlyöntirikos, valiokunta ehdottaa säännöstä tarkistettavaksi niin, että tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti olisi rangaistava vain tahallisenä.

Pykälän 4 momentin valiokunta ehdottaa tarpeettomana poistettavaksi. Säännös koskee väärän rekisteritiedon antamista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rekisteritietojen antaminen rekisterin käyttäjälle voi tulla kysymykseen vain kirjallisesti. Kirjallisesti tapahtuvaan väärin tietojen antamiseen voidaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan soveltaa rikoslain 17 luvun 8 §:ää, jossa säädetään rangaistavaksi väärän kirjallisen todistuksen antaminen julkiselle viranomaiselle. Teosta voi seurata sakko tai enintään yksi vuosi vankeutta.

Syyteharkintaan ilmoittamatta jättämistä koskevan 5 momentin osalta valiokunta toteaa, että säännöksestä ei ehdotetussa muodossa ilmene, kuka voi jättää syyteilmoituksen tekemättä. Lakiehdotuksen 6 §:n 3 ja 4 momentin mukaan laissa säädettyjä tietoja on annettava rekisteriä käyttävälle viranomaiselle. Virheen oikaisusta ja tietojen suojaamisesta vastaa lakiehdotuksen 9 ja 10 §:n mukaan rekisterin pitäjä. Saadun selvityksen mukaan mainitut viranomaiset tulisivat kysymykseen syyteharkintaan ilmoittamisesta päättävänä viranomaisina. Asiaa koskeva selvitys ehdotetaan tehtäväksi pykälän 5 moment-

tiin. Samalla säännöksestä tulisi edellä ehdotetun mukaisesti poistaa viittaus 4 momenttiin.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä edellä esitetyin muutoksin ja huomautuksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

maaseutuelinkeinorekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus pitää maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitamiseksi maatiloja, metsätaloustiloja, puutarhayrityksiä, turkistarhoja, porotalousyrityksiä ja muita maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita sekä yhtä tai useampaa tuotantoeläintä pitäviä tiloja tai muita eläintenpitoyksiköitä koskevia rekistereitä, jotka yhdessä muodostavat maaseutuelinkeinorekisterin. Mainituista yrityksistä ja yksiköistä käytetään jäljempänä nimitystä rekisteriyksikkö.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Rekisterin pitäminen

Rekisterinpidosta vastaa maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Rekisteriä käyttävät ja päivittävät säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa maa- ja metsätalousministeriö, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos, kasvintuotannon tarkastuskeskus, maaseutuelinkeinopiirit sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Lisäksi rekisteriä voivat käyttää ja päivittää eläinlääkintää koskevien säännösten ja määräysten valvonnan ja sen edellyttämän hal-

linnoinnin vaatimassa laajuudessa lääninhallitukset, kunnaneläinlääkärit ja tarkastuseläinlääkärit.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Rekisterin osat

Rekisteriä varten voidaan perustaa osarekistereiksi:

(1—5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

6) muita maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita tai tuotantoeläimiä pitäviä tiloja tai muita eläintenpitoyksiköitä koskevia rekistereitä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5 ja 6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Rekisteritietojen antaminen ja luovutus

(1—3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Rekisterissä olevia tietoja saadaan luovuttaa Euroopan unionin viranomaisille silloin, kun säädökset edellyttävät tietojen antamista. Tällöin myös henkilötietoja voidaan luovuttaa Euroopan unionin viranomaisille sen estämättä, mitä henkilörekisterilaissa säädetään tietojen luovuttamisesta ulkomaille.

Rekisteritietojen luovuttamisesta sivullisille päättää maa- ja metsätalousministeriö.

8—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 §

Tietojen salassapito ja salassapitovelvollisuus

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Joka tässä laissa tarkoitettuja tietoja hankittaessa, talletettaessa, käytettäessä tai luovutettaessa on saanut tietää jotakin toisen henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta tai liikesalaisuudesta, ei saa tämän lain vastaisesti paljastaa sivulliselle tai käyttää omaksi tai toisen hyödyksi näin saamiaan tietoja.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

Rangaistussäännökset

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tiedonantovelvollinen, joka tahallaan laiminlyö tässä laissa tarkoitettujen tietojen antamisen, on tuomittava maaseutuelinkeinorekisteristä annetussa laissa säädetyn tiedonantovelvollisuuden täyttämättä jättämisestä sakkoon.

(4 mom. poist.)

Rekisteriä pitävä tai käyttävä viranomainen voi jättää esitutkintaviranomaiselle ilmoittamatta 3 momentissa mainitun rikkomuksen, jota on kokonaisuudessaan pidettävä vähäisenä. (5 mom. hallituksen esityksessä)

(5 mom. kuten 6 mom. hallituksen esityksessä)

14 ja 15 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kal-

li, Koistinen, Lahikainen, Polvinen, Pulliainen, Rajamäki, Rinne, Saario ja Westerlund sekä varajäsen Laakkonen.